

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

КОВТУН ЄВГЕНІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 658.7:339.9

**ДЕТЕРМІНАНТИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖИНІРИНГОВИХ
КОМПАНІЙ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ ПОСЛУГ**

Спеціальність 08.00.02 — світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2021

Дисертація на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор економічних наук, професор
Заблоцька Ріта Олександрівна,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України,
професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Столярчук Ярослава Михайлівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» МОН України,
професор кафедри міжнародної економіки;

кандидат економічних наук,
Яремович Петро Петрович,
Приватний вищий навчальний заклад «Університет сучасних знань» МОН України, доцент кафедри економіки та менеджменту

Захист відбудеться «12» травня 2021 р. о 16⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.02 в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 04119, м. Київ, вул. Юрія Іллєнка, 36/1, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, к.12.

Автореферат розісланий «12» квітня 2021 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради,

доктор економічних наук, доцент

Р.Д. Стаканов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Глобалізація світового господарства, розвиток нових видів діяльності, зокрема інноваційних і технологічних послуг на промисловому ринку, посилення конкуренції та трансформація її природи визначають зростаючу роль міжнародних інжинірингових послуг. Результати інжинірингової діяльності багато в чому розкривають найважливіші характеристики виробничо-господарської діяльності компаній та ефективність реалізації інвестиційно-інноваційних проектів. У наш час диверсифікація виробництва інжинірингових послуг і міжнародна фрагментація виробництва дозволили компаніям, розташованим у різних країнах, брати участь у глобальних виробничих ланцюгах створення доданої вартості, що означає тісний зв'язок із такими різними видами діяльності, як проектування, будівництво, наукові дослідження і розробки, промислове виробництво, видобуток природних ресурсів, управління проектами і проектний менеджмент, гарантійне обслуговування.

Однак у зв'язку з ускладненням виробничих процесів і збільшенням етапів реалізації проектів, від розробки концепції до створення кінцевого продукту, чи то об'єкт, чи то ноу-хау, постала потреба не тільки координації робіт у різних локаціях, але й контролю реалізації проектів згідно з термінами, якістю та запланованою вартістю. Таким чином, здійснення диверсифікації інжинірингових послуг та поява глобальних виробничих ланцюжків і їхня просторова, а також організаційна диференціація привели до зростання значення інжинірингу у світі та підвищення попиту на інжинірингові послуги.

Вивчення сучасних тенденцій розвитку інжинірингових послуг і пов'язаних із цим змін у світовій економіці стали об'єктом теоретичного та прикладного аналізу в наукових працях таких авторів, як С. Гай, В. Латур, А. Монкастер і Д. Хіндс, Б. Ловендахл, М. Хамдан, П. Ріммер, Т. Хікс і Дж. Муеллер, Е. Баарк, Е. Едвардс, Н. Городиська, А. Молнар, Ю. Бошицький, О. Гончарова, В. Рященко, П. Таскета, А. Шава і С. Келліб, Н. Вебстер, Б. Бідій, Дж. Лукас, Р. Заблоцька, Г. Терразас, Дж. Ватсон, А. Хаттаб, Дж. Ральф, С. Боханон, Н. Якобсон і Д. Буттерілл, А. Канато, Дж. Гвінея, М. Зіеба, С. Клайн і Н. Розенберг, Л. Аріка-Стерос, Т. Ходжем, Р. Літан і Л. Мітчелл, Р. Вонг, А. Неджат і . Гебраб, К. Джа і Д. Лінч, Дж. Бін, М. Жуков, М. Развана і С. Суругіуб, А. Кондратюк, А. Кефалас, Т.Смирнова і Н. Петренко, А. Рочстейн, Е. Баарк, В. Оджані, М. Торккелі, П. Віндрум, Ф. Серінгхаус, які розвинули теоретичні основи розвитку світового ринку інжинірингових послуг у контексті глобалізації та досліджували детермінанти диверсифікації діяльності інжинірингових компаній на глобальних ринках.

Аналіз останніх публікацій стосовно сучасних тенденцій у сфері інжинірингових послуг, їхньої ролі в розвитку національної та міжнародної економіки доводить зростаючий інтерес учених і практиків, насамперед, до дослідження світового досвіду у сфері інжинірингових послуг і розробки

практичного інструментарію для виконання конкретних завдань у сфері інжинірингу. Про це свідчать, зокрема, роботи Е. Дженкса та С. Перссона, В. Балдвіна, М. Шарко, Т. Смирнової та Н. Петренко, М. Таказової, М. Лібермана і Д. Монтгомері, П. Героскі і С. Маркідеса, Г. Джонсона, Е. Велдона і М. Чова, Б. Ахлстанда і Дж. Лампела, С. Кристофферсона, Х. Дерески, Р. Мітчелла, Б. Аглі і Д. Вуда, Р. Талера і С. Санштейна, І. Моргачова та ін. У процесі дослідження ролі інжинірингових послуг в Україні використано праці авторів, серед яких особливої уваги заслуговують роботи таких вчених, як С. Хонта, О. Кравченко, А. Кондратюк, І. Манаєнко, С. Борис, О. Карпенко, О. Кравцов, В. Задорський, І. Ганечко, З. Руденко, А. Бреус, А. Лобза, Е. Шелудько, П. Ніколенко, А. Міннекаєва, Д. Борисова, М. Анохіна, В. Стадник, Г. Соколюк, Я. Столярчук, П. Яремович, А. Ярощук, які розкрили низку недоліків у сфері інжинірингу, зробили ряд істотних теоретичних та прикладних висновків щодо розвитку ринку інжинірингових послуг в Україні.

Аналізу розвитку інжинірингових послуг у світі присвячено багато теоретичної і практичної літератури, однак водночас необхідно зауважити, що вивчення детермінант диверсифікації діяльності інжинірингових компаній і їхнього економічного впливу на глобальний ринок й економіку країн не є сьогодні предметом широкого спектру досліджень. Також досить назрілим є наукове обґрунтування практичних кроків з інтенсифікації реалізації стратегії розвитку інжинірингових послуг в Україні, формування ефективних стратегій взаємодії національної економіки й інжинірингової інфраструктури зі створенням конкурентоспроможної моделі в умовах посткризового розвитку. Зазначені передумови визначили вибір теми дисертації, її актуальність, практичну значимість, мету й основні завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснено відповідно до проблематики науково-дослідної частини кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин «Україна в міжнародних інтеграційних процесах» на 2011–2015 рр. (№ 11БФ048-01) та «Асоціація як новий формат співробітництва України з ЄС: політичний, правовий, економічний та інформаційний аспекти» на 2016–2020 рр. (№ 16БФ048-01), що є невід'ємною складовою Комплексної наукової програми Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Теорія та механізми розвитку міжнародних інтеграційних процесів на початку XXI століття». У межах цієї теми автором досліджено проблеми інтерактивності інжинірингових послуг і диверсифікації діяльності інжинірингових компаній, проаналізовано ключові форми інтеграції інжинірингових послуг у глобальні виробничі мережі, з'ясовано місце і потенціал України в економічному співробітництві через призму інтеграції у глобальний ринок інжинірингових послуг. Також автором особисто проаналізовано

проблеми інтеграції інжинірингових компаній України в європейський ринок за умови асоціації України з Європейським Союзом.

Метою дисертаційного дослідження є розкриття ролі та тенденцій розвитку інжинірингових послуг у глобальному просторі через призму диверсифікації стратегій міжнародних компаній, аналіз напрямків і механізмів глобалізаційної диверсифікації інжинірингової інфраструктури міжнародного виробництва, а також теоретичне і практичне обґрунтування стратегії інтеграції українських компаній України у глобальний ринок інжинірингових послуг.

Мета дослідження зумовила розв'язання низки наукових завдань у процесі аналітичної роботи, а саме:

- дослідити теоретичні аспекти аналізу функціонування і формування сектору інжинірингових послуг;
- з'ясувати роль інжинірингових послуг у сучасних національних і міжнародних економічних системах;
- визначити детермінанти розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг;
- провести аналіз сучасного стану і визначити основні тенденції розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг;
- проаналізувати особливості та переваги основних стратегій виходу міжнародних інжинірингових компаній на локальні ринки приймаючих країн;
- визначити основні фактори розвитку аутсорсингу в сфері інжинірингу в умовах фрагментації міжнародного виробництва;
- оцінити ризиковість інжинірингової діяльності корпорацій в умовах якісних трансформацій бізнес-моделей;
- визначити інституційні особливості становлення, переваги, фактори та тенденції розвитку ринку інжинірингових послуг в Україні;
- надати прогнози консолідації сфери інжинірингових послуг в Україні;
- дослідити стратегії диверсифікації українських компаній зі сфери інжинірингових послуг на глобальному ринку;
- розкрити механізм прискорення процесів інтеграції українських компаній у глобальний ринок інжинірингових послуг.

Об'єктом дослідження є закономірності та тенденції розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг у глобальних умовах.

Предмет дослідження є умови, чинники та стратегії диверсифікації діяльності інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг.

Методи дослідження. У процесі реалізації поставлених завдань у дисертаційній роботі використані загальнонаукові та фундаментальні методи дослідження економічної теорії, теорії глобалізації, міжнародної торгівлі інжиніринговими послугами, інвестування та моделювання економічних явищ, що відбуваються у сфері інжинірингових послуг, зокрема системний метод аналізу

теоретичних аспектів формування та функціонування сектору інжинірингових послуг (підрозд. 1.1); для дослідження особливостей і ролі інжинірингових послуг у сучасних національних і міжнародних економічних системах використовувався метод аналізу і синтезу, зокрема для реалізації логічної послідовності і доповнення категоріального апарату, ідентифікуючи детермінанти розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг (підрозд. 1.2, 1.3); за допомогою статистичного і графічного методів, а також порівняльного аналізу здійснювалося вивчення основних тенденцій розвитку світового ринку інжинірингових послуг, визначення динаміки й обсягів торгівлі інжиніринговими послугами, виділення особливостей становлення і переваг розвитку українського ринку інжинірингових послуг (підрозд. 2.1, 3.1); використання математичних методів (адаптована математична модель методу найменших квадратів) мало на меті отримання прогнозу розвитку інжинірингових послуг в Україні (підрозд. 3.2), та визначення стратегій інтернаціоналізації міжнародних компаній на світовому ринку інжинірингових послуг й аналіз ризиків у міжнародній діяльності інжинірингових корпорацій (підрозд. 2.2, 2.3); системно-структурний і функціонально-цільовий метод застосовувався для аналізу перспектив інтеграції інжинірингових компаній України у глобальний ринок інжинірингових послуг (підрозд. 3.3).

Інформаційну базу дослідження формують офіційні публікації міжнародних організацій (ООН, Світового банку, МВФ, СОТ, ЄБРР, ОЕСР, ЄС, Всесвітнього економічного форуму, АВЕТ, ECPD, АСЕМ, UNCTAD), дані Державної служби статистики України, публікації українських і зарубіжних науковців та інші спеціальні періодичні видання.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у авторському обґрунтуванні теоретико-методологічних концепцій розвитку інжинірингових послуг в умовах трансформації світового господарства, усебічному розкритті процесів диверсифікації корпоративних стратегій і бізнес моделей міжнародних інжинірингових компаній, а також розробленні й обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо інтеграції сектору інжинірингових послуг України у глобальний ринок послуг. У процесі пропонованого дослідження автором були отримані такі найбільш суттєві наукові результати, що розкривають його особистий внесок у розробку досліджуваної проблеми і конкретизують новизну дисертаційної роботи:

уперше:

– на основі категоріального апарату теорій міжнародної торгівлі послугами, теорій інновацій, менеджменту, а також концепцій управління інжинірингом, на відміну від попередніх досліджень, розкрито зміст поняття «міжнародний інжиніринг», як сукупності інтелектуальних видів діяльності на міжнародних ринках, метою яких є задоволення потреб споживачів у високоякісному продукті шляхом надання високотехнологічних інженерно-технічних послуг, що пов'язані з проектуванням, будівництвом, реконструкцією та введенням в експлуатацію

промислових об'єктів, управлінських і консалтингових послуг та ноу-хау. Зазначену категорію покладено в основу методики аналізу створення інноваційно орієнтованої інжинірингової послуги внаслідок диференціації діяльності інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг;

– представлено математичну модель на основі методу найменших квадратів прогнозування нарощування капіталізації ринку інжинірингових послуг України на період до 2029 р. На основі отриманих результатів встановлено: а) у зазначений період сектор інжинірингових послуг продемонструє стабільне зростання на рівні 20,6 % щороку; б) обсяг реалізованих послуг у 2029 р. досягне майже 2, 3 млрд США; в) з огляду на значні промислові можливості України, залучення інжинірингових послуг для потреб виробництва, з урахуванням їхньої інноваційної ролі і цінових переваг, може стати перспективним напрямом розвитку зовнішньоекономічної експансії українських інжинірингових компаній на світовому ринку;

набули подальшого розвитку:

– теоретико-методологічні підходи впливу новітніх технологій на розвиток сфери інжинірингу. Доведено, що детермінантами сучасного розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг є: а) упровадження новітніх технологій; б) діджиталізація й упровадження інформаційно-комунікаційних платформ єдиного інформаційного простору; в) отримання онлайн-доступу до інжинірингових проектів і міжнародних ринків надання послуг; г) конкурентна інформаційна база досвіду та наявність фахівців із відповідним інжиніринговим досвідом і рівнем спеціальної кваліфікації; е) технологічна цінова конкуренція;

– сучасні тенденції збільшення попиту і зростання ролі інноваційних стратегій у діяльності міжнародних корпорацій. Визначено, що, на відміну від попереднього, інноваційними рисами стратегії міжнародних інжинірингових корпорацій є: а) розвиток нових бізнес-моделей; б) створення комплексної наукової інфраструктури через процес залучення, обміну досвідом, навчання та підвищення кваліфікації провідних фахівців галузі; в) уніфікація міжнародних стандартів і використання передових моделей розвитку;

– основні етапи розкриття теоретичних аспектів аналізу управління ризиками в інжиніринговій діяльності міжнародних компаній. Концепція політики мінімізації ризиків охоплює три послідовні етапи, а саме: 1) оцінка ризику, що припускає прогнозування ймовірності та наслідків ризиків; 2) управління ризиком, що полягає у виборі та реалізації стратегій управління ризиками; 3) повторний аналіз ризиків або оцінка ефективності ухвалених рішень. Стратегії управління ризиками мають на меті мінімізацію впливу невизначеності на результати інжинірингової діяльності завдяки: а) уникненню альтернативних витрат; б) ухилянню від прямих витрат; в) запровадженню запобіжних заходів, що зіставні з ризиками. Найвагомішими альтернативними стратегіями управління ризиками в діяльності міжнародних

інжинірингових компаній є: а) залучення підрядника (прийняття ризику); б) залучення підрядника, зберігаючи контроль над бізнес-процесами (пом'якшення ризику); в) надання послуги самостійно (уникнення ризику, пов'язаного із залученням підрядників).

удосконалено:

– принципи й інструментарії оцінки ролі інжинірингових послуг у сучасних умовах розвитку світової економіки, зокрема: а) відкритий та опосередкований вплив інжинірингових послуг на технологічний та економічний розвиток країн; б) позитивна роль у зростанні рівня інноваційного показника національного виробництва; в) діалектика розвитку глобалізації та локалізації виробництва інжинірингових послуг; г) інтенсифікація процесів транснаціоналізації виробництва і створення можливостей для інжинірингових компаній країн, що розвиваються, щодо виходу на міжнародні ринки; г) поглиблення фрагментації виробництва та розвиток виробничих ланцюгів створення доданої вартості;

– інструментарій застосування моделі життєвого циклу комплексної інжинірингової послуги, що стало результатом аналізу стратегій диверсифікації діяльності міжнародних компаній. У межах удосконалення системи управління комплексним інжинірингом у сфері проектування та будівництва доцільно використовувати лінійну модель життєвого циклу інжинірингової послуги з виокремленням таких стадій: а) передінвестиційні дослідження, б) передпроектна розробка, в) проектно-вишукувальні роботи, г) матеріально-технічне забезпечення, д) будівельні роботи, е) експлуатація об'єкта;

– ідентифікаційну характеристику основних тенденцій розвитку ринку інжинірингових послуг України. Це дало можливість визначити основні напрямки розвитку сектору інжинірингових послуг в Україні, а саме: а) подолання недостатнього рівня підготовленості національної економіки до системної внутрішньої і зовнішньої інтеграції; б) запуск єдиної системи оцінки розвитку інтеграційних процесів інжинірингу в національній економіці; в) збільшення інвестицій в інфраструктуру; г) проведення інституційних реформ з метою підвищення інвестиційної привабливості економіки України; д) реалізація ефективних реформ щодо поліпшення бізнес-клімату та кардинальна боротьба з корупцією. Обґрунтовано, що створення ефективної інжинірингової інфраструктури й уніфікованих інститутів стандартизації істотно посилює конкурентні можливості України у виробництві та реалізації інжинірингових послуг на національному, регіональних і міжнародних ринках;

– систему визначення доцільності диверсифікації стратегій інжинірингових компаній в умовах поглиблення фрагментації виробництва, як форм екстерналізації і транснаціоналізації економічної активності. Аналіз ефективних стратегій міжнародних інжинірингових компаній дозволив визначити, що в умовах сучасного глобального ринку виконання складних завдань передбачає організацію структур

управління з використанням різних комбінацій, а саме – глобально-регіональних моделей, що базуються на дивізійній структурі із застосуванням географічного принципу побудови, при цьому враховуючи національний ринок як один із регіональних підрозділів.

Практичне значення отриманих результатів. Дослідження містить науково обґрунтовані висновки та рекомендації, які отримані автором самостійно. Наукові результати і рекомендації, подані в дисертації, можуть бути використані для розробки і реалізації національної стратегії інтеграції інжинірингових послуг у глобальні виробничі мережі і розвитку національного ринку інжинірингових послуг, для стимулювання діяльності українських інжинірингових компаній. Основні висновки і результати дисертаційного дослідження можуть бути впроваджені у практичну діяльність державних і приватних інжинірингових організацій. Також пропонувані матеріали можуть застосовуватися в навчальних процесах у закладах вищої освіти для викладання нормативних і спеціальних курсів.

Основні результати дослідження, висновки і рекомендації використовуються у роботі департаменту економіки та інвестицій «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста» Київської державної адміністрації (довідка від 20.01.2021), компанії «KPI Development LLC» (довідка від 19.01.2021), а також у навчальному процесі Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка при читанні лекцій, на семінарських заняттях та під час розроблення методичного забезпечення для викладання дисциплін «Світова економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Кон'юнктура міжнародних ринків послуг» (довідка № 048-029/1 від 05.02.21).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною роботою, усі наукові положення, висновки та рекомендації отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті положення та ідеї, що є результатом особистих досліджень автора.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні наукові положення, теоретичні та практичні висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на засіданнях кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також представлені автором на семи міжнародних науково-практичних конференціях, серед яких: Двадцять перші економіко-правові дискусії міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 31 жовтня 2017 р.), XIV Всеукраїнська практично-пізнавальна конференція «Наукова думка сучасності і майбутнього» (м. Дніпро, 6 листопада 2017 р.), Економічна наукова інтернет-конференція «Досягнення і проблеми сучасної економічної науки» (м. Тернопіль, 27 жовтня 2017 р.), Науково-практична конференція «Процеси економічної дезінтеграції в сучасному світовому

господарстві», (м. Київ, 27 жовтня 2017 р.), Міжнародна наукова інтернет-конференція «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення», (м. Тернопіль, 16 жовтня 2019 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми міжнародних відносин» (м. Київ, 24 жовтня 2019 р.), Економічна наукова інтернет-конференція «Світ економічної науки» (м. Тернопіль, 30 жовтня 2019 р.).

Публікації. За результатами наукових досліджень опубліковано 12 наукових праць обсягом 4,6 авт. арк. (з них автору особисто належать 4,3 авт. арк.): зокрема 1 колективна монографія (0,82 авт. арк.), 6 наукових статей (2,13 авт. арк.), 2 з яких в українських фахових виданнях і 2 – у закордонних іноземних виданнях, 2 в інших виданнях, а також 5 матеріалів і тез виступів на наукових конференціях (1,65 авт. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст дисертації викладено на 206 сторінках друкованого тексту, що містить 21 рисуноків і 14 таблиць. Список використаних джерел складається із 276 найменувань і розміщений на 25 сторінках. Додатки займають 4 сторінок, на яких розміщено 1 таблиця.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено сутність та ступінь її наукового розроблення, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічне підґрунтя і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих автором результатів, рівень їх апробації.

У **першому розділі «Теоретичні та методологічні основи дослідження інтеграції інжинірингу в глобальну економіку»** досліджено парадигмальні засади аналізу сектору інжинірингових послуг, генезис ролі інжинірингових послуг у національних і міжнародних економічних системах та чинники диверсифікації інжинірингових послуг у контексті глобальної фрагментації виробничих процесів. У роботі аналізуються основні теоретичні концепції дослідження ринку інжинірингових послуг, а саме теорія інтерналізації П. Баклі, М. Кессона та А Ругмага, теорія конкурентних переваг М. Портера, концепції глобальних продуктових ланцюгів Г. Джереффі та М. Корженевича, теорія циклу життя продукту Р. Вернона, моделі офширингу П. Антраса, Е. Гелпмана та У. Кохлера, теорія фрагментації виробництва Р. Болдуїна, теорія «торгівлі задачами» Дж. Гроссмана і Е. Россі-Хансберга, нова парадигма інжинірингу підприємств Я. Дітца, та ін.

Ідентифікація інжинірингових послуг визначається сукупністю організаційно-економічних, регуляторних та інфраструктурних відносин, пов'язані з підготовкою виробничого процесу, проведенням передпроектних робіт і наукових досліджень, складанням техніко-економічних обґрунтувань і технічних завдань для реалізації технічних проектів у будівництві, промисловості, і конструкторській розробці

об'єктів різноманітних технологічних сфер, охоплюючи безпеку та екологію. На основі аналізу категоріального апарату теорій міжнародної торгівлі послугами, теорій інновацій, менеджменту, а також концепцій управління інжинірингом розкрито зміст поняття «міжнародний інжиніринг», як сукупності інтелектуальних видів діяльності на міжнародних ринках, метою яких є задоволення потреб споживачів у високоякісному продукті шляхом надання високотехнологічних інженерно-технічних послуг, що пов'язані з проектуванням, будівництвом, реконструкцією та введенням в експлуатацію промислових об'єктів, управлінських і консалтингових послуг та ноу-хау. Зазначену категорію покладено в основу методики аналізу створення інноваційно орієнтованої інжинірингової послуги внаслідок диференціації діяльності інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг.

Виокремлення інжинірингу в самостійний вид міжнародної комерційної діяльності стало відображенням розвитку науково-технічного прогресу, що торкнувся всіх галузей промисловості і, насамперед, будівництва та машинобудування. Характерними ознаками сучасних інжинірингових послуг є: а) технологічність, б) індивідуалізація виробництва та споживання, в) високий рівень компетентності замовника послуги. Однією із суттєвих характеристик інжинірингових послуг є високий рівень диференціації виробництва та споживання.

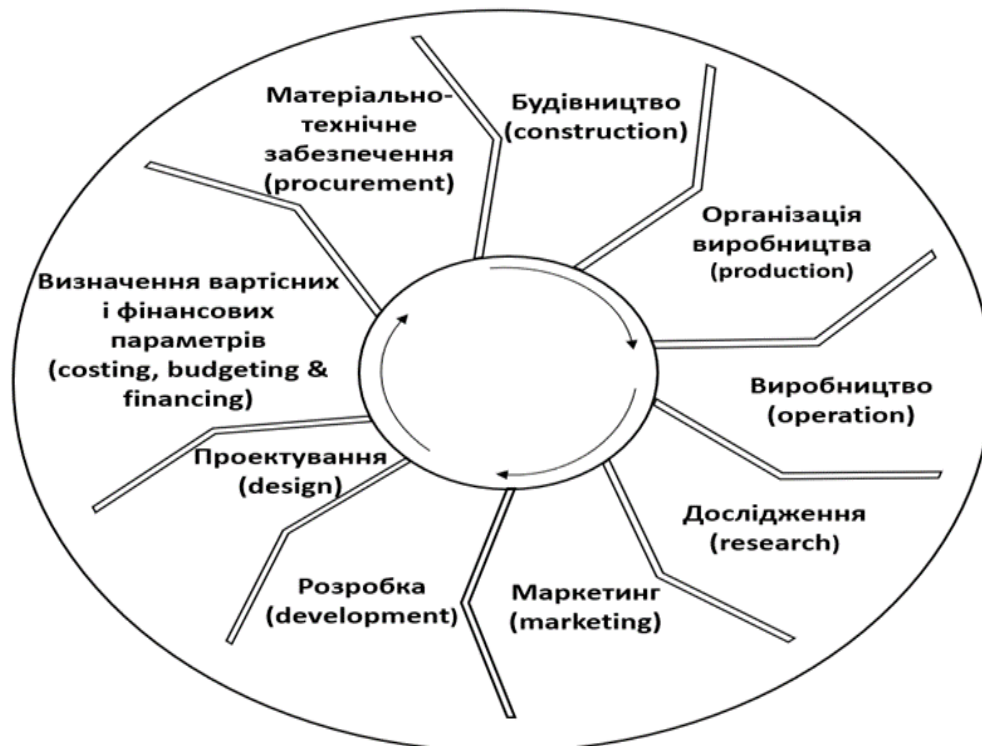

Рис.1 Логічний зв'язок функцій інжинірингу

Джерело: Складено автором

Обґрунтовано роль інжинірингових послуг в сучасних умовах трансформації світового господарства, яке про являється саме через: а) прямий вплив

інжинірингових послуг на технологічний і економічний розвиток країн; б) зростання рівня інноваційного показника національного виробництва; в) інтеграцію глобального, регіонального і локального рівнів виробництва інжинірингових послуг; г) поглиблення фрагментації виробництва та розвиток виробничих ланцюгів створення доданої вартості. Також було з'ясовано, що інжинірингові компанії істотно впливають на глобальний економічний простір і мають можливість реалізовувати свої інтереси в результаті активізації закордонної діяльності. Як приклад глокалізації можна розглядати формування глобальних ланцюгів створення доданої вартості, що свідчать про те, що індустрія інжинірингових послуг трансформується з незалежних національних компаній в досить складну павутину взаємопов'язаних міжнародних підприємств, ступінь інтеграції яких продовжує збільшуватися завдяки розвитку глобальних мереж створення доданої вартості.

У другому розділі роботи «Глобалізація і локалізація ринків інжинірингових послуг» автором визначено вплив глобалізаційних процесів на напрями розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг, подано характеристику модифікації стратегій диверсифікації діяльності міжнародних інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг, здійснено аналіз ризиків у глобальній діяльності корпорацій в сфері інжинірингових послуг.

Автором визначено, що ключовими факторами, що впливатимуть на розвиток ринку інжинірингу, можна вважати швидкі технологічні зміни в сучасній економіці, пов'язане із цим зростання складності нових проектів, що призводять до необхідності скорочення їхнього життєвого циклу і введенню нових технологічних продуктів, а також до розвитку цифрових технологій і вираженої мультидисциплінарності інженерних досліджень. Одним з основних факторів розвитку ринку інжинірингових послуг в умовах посилення конкуренції на глобальних ринках можна назвати застосування стратегії диверсифікації економічної діяльності, що охоплює розвиток нових технологічних й організаційних стандартів на світовому ринку і зростання практики використання низьковитратних інжинірингових центрів у країнах, що розвиваються. У роботі відзначається, що до основних моделей управління міжнародних інжинірингових компаній відносяться наступні: а) горизонтальне – управління окремими проектами, для реалізації яких залучають людські й інші ресурси різних підрозділів компанії; б) вертикальне – управління функціональними і лінійними структурними підрозділами; в) матричне управління – як побудова фірми у двох організаційних напрямках (вертикальний і горизонтальний); г) змішана (гібридна) структура управління, де одночасно з акцентом на певний географічний регіон функції налаштовані на структурні зв'язки територіального типу; д) регіональна структура управління БНК, що часто супроводжується еволюцією організаційних структур, викликаних географічною експансією в різні країни; ж) глобально-орієнтована регіональна структура, що базується на дивізіональній структурі; з) функціональна структура, що базується на бізнес-процесах, і дає

можливість реалізовувати стратегічні завдання компанії зі створенням додаткової вартості на кожному етапі діяльності (т. зв. підхід «value chain»).

Обґрунтовано, що аутсорсинг інжинірингових послуг є однією з перспективних тенденцій розвитку інжинірингу при здійсненні технологічних інновацій у різних видах економічної діяльності. Перевага вибору аутсорсингу інжинірингових послуг полягає в мінімізації ризиків і витрат, які міжнародна компанія несе при виході на зовнішні ринки, коли певні етапи виробництва або послуг передаються компанії, що може це зробити дешевше або швидше. Основний недолік фрагментації виробництва – низький рівень контролю обраних посередників у цільовій країні.

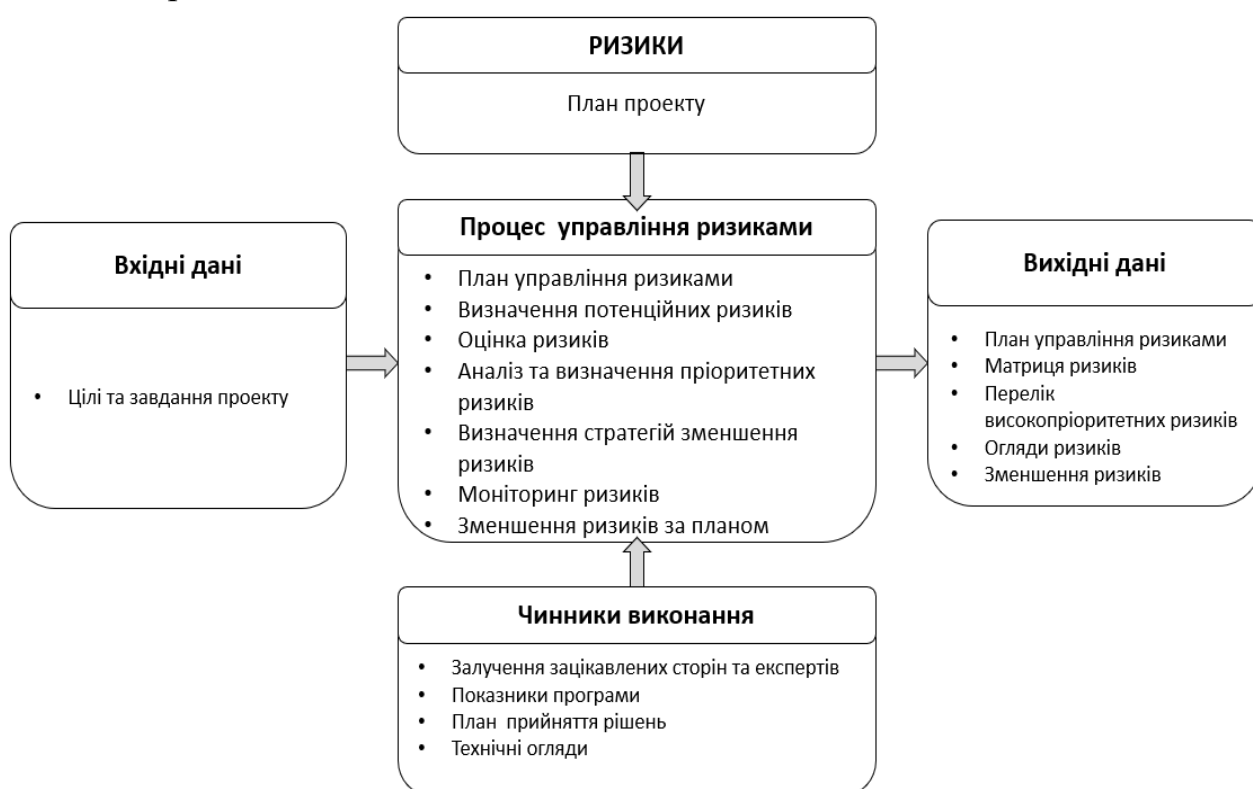

Рис. 2. Управління ризиками в міжнародній діяльності інжинірингових корпорацій

Джерело: Розроблено автором

На основі проведеного аналізу ризиків в діяльності міжнародних інжинірингових компаній автором вдосконалено класифікаційні ознаки та визначено напрями мінімізації ризиків. Автором наголошено, що міжнародні інжинірингові компанії стикаються з такими видами ризиків, як: а) зниження попиту або цін на інжинірингові послуги на світових ринках; б) асиметрія інформації щодо основних конкурентів; в) комерційні ризики, спричинені недобросовісністю або неспроможністю покупця; г) ризики виробництва, пов'язані зі складнощами організації виробництва; д) технологічні; е) фінансові ризики; є) політичні ризики. На основі здійсненої класифікації автором виокремлено форма ризиків втрат інжинірингових фірм у трьох складових: абсолютному (матеріальні, вартісні),

відносному (часові, спеціальні) і проміжному (інтелектуальні, інформаційні). Обґрунтовано, що стратегії управління ризиками в діяльності міжнародних компаній має на мету мінімізацію впливу невизначеності на результати інжинірингової діяльності завдяки: а) уникненню альтернативних витрат; б) уникненню прямих витрат; в) запровадженню запобіжних заходів, які співмірні з ризиками. Найбільш вагомими альтернативними стратегіями управління ризиками в діяльності міжнародних інжинірингових компаній є: а) залучення підрядника (прийняти ризик); б) залучення підрядника, зберігаючи контроль над бізнес-процесами (пом'якшити ризик); в) надання послуги самостійно (уникнути ризику, пов'язаного із залученням підрядників).

У третьому розділі роботи «Шляхи диверсифікації українських компаній на міжнародному ринку інжинірингових послуг» автором досліджено основні тенденції розвитку ринку інжинірингових послуг в Україні, запропоновано економіко-математична модель визначення прогнозних перспектив розвитку національного ринку інжинірингу і розкрито механізм прискорення процесів інтеграції українських компаній у глобальний ринок інжинірингових послуг.

Проведений порівняльний аналіз рівня розвитку національного ринку інжинірингових послуг свідчить, що розвиток українського ринку інжинірингових послуг вимагає комплексного підходу, який відповідатиме національним, регіональним і глобальним пріоритетам розвитку країни. Будівництво інжинірингової галузі є необхідною частиною інноваційного розвитку країни, але воно виявиться ефективним лише в контексті структурних трансформацій з метою диверсифікації національної структури економіки. Разом з тим, автором визначено, що сильними сторонами українського ринку інжинірингу є: потужний потенціал (виробничі активи, ресурси, розробки, тощо); значна галузева присутність (наявність пропозицій майже в кожній галузі); висока загальна репутація українських інженерів у світі, у деяких випадках – завдяки іміджу розвиненого сектору ІТ-інжинірингу; значний досвід експорту інжинірингових послуг у різні країни. Негативними рисами ринку інжинірингових послуг в Україні можна вважати: нестачу коштів і ресурсів на організацію експорту; відсутність стратегій експорту та професійного маркетингу, зокрема в галузі моніторингу можливостей; слабку адаптованість пропозиції вимогам висококонкурентних ринків; розрізненість і відсутність будь-якої галузевої та міжгалузевої взаємодії; недостатній рівень компетенцій приватних експортних агентств.

В роботі представлена математична модель прогнозу ступеня і можливості зростання національного ринку інжинірингових послуг на найближчі десять років. Економічний аналіз проведений на основі даних Державної служби статистики України з використанням методу найменших квадратів на основі рядів динаміки.

Математичний аналіз прогнозування розвитку ринку інжинірингових послуг базується на побудові прямолінійної функції

$$\bar{y}_t = a + b \cdot t, (1)$$

де y – розрахунковий параметр прогнозу розвитку сфери інжинірингу; a й b це параметри, що необхідно знайти; t – показник часу.

На основі відповідних розрахунків побудовано розрахункова модель

$$\bar{y}_t = 745000 + 98900 \cdot t (2)$$

Використовуючи програму Excel, були отримані дані прогнозу розвитку інжинірингового ринку України до 2029 р.

Таблиця 1

Прогнозований обсяг реалізації інжинірингових послуг в Україні, 2020–2029 рр., млрд дол США.

Рік	Обсяг реалізованих послуг, млрд дол США
2020	1,338
2021	1,437
2022	1,534
2023	1,635
2024	1,734
2025	1,833
2026	1,932
2027	2,030
2028	2,129
2029	2,228

Джерело: Складено автором на основі даних Державної служби статистики України

Математична модель прогнозу ступеня і можливостей зростання інжинірингових послуг на найближчі десять років в Україні засвідчує, що: а) сектор інжинірингових послуг продемонструє стабільне зростання; б) обсяг реалізованих послуг в 2029 р. збільшиться до майже 2,3 млрд дол США, що становить щорічне зростання на рівні 20,6 %.

Виявлено, що факторами інтенсифікації розвитку ринку інжинірингових послуг в Україні можуть стати: залучення національних та іноземних інвестицій з метою виробництва сучасних інжинірингових послуг та інфраструктури на основі і відповідно світовим стандартам і нормам; формування чіткої законодавчої бази, що відповідає світовим нормам; диверсифікація та орієнтація інжинірингових послуг на експорт, впровадження технологічних інновацій і технологій управління; цінова перевага виробництва послуг інжинірингу. Реалізація переваг локалізації України відкриває широку можливість для активізації процесу інтеграції національних інжинірингових компаній у глобальні виробничі мережі.

ВИСНОВКИ

Проведене в дисертації дослідження теоретичних даних і вивчення робіт зарубіжних та вітчизняних авторів, а також аналіз практичних проблем і ролі

інжинірингових послуг на глобальному ринку дозволили реалізувати поставлену мету й завдання та зробити такі висновки.

1. Інституційна ідентифікація інжинірингових послуг визначається сукупністю організаційно-економічних, регуляторних та інфраструктурних відносин, що пов'язані з підготовкою виробничого процесу, проведенням передпроектних робіт і наукових досліджень, складанням техніко-економічних обґрунтувань і технічних завдань для реалізації технічних проектів у будівництві, промисловості, з конструкторською розробкою об'єктів різноманітних технологічних сфер, охоплюючи безпеку й екологію. Значення інжинірингових послуг, що сприяють ефективному розвитку глобальних інноваційних процесів, визначається не тільки ініціюючою функцією, вони також відіграють ключову роль на всіх етапах виробництва – від інженерної задумки, до проектування і реалізації нових інженерних форматів. Від якості інжинірингових послуг залежить ефективність і прибутковість усього інтегрованого взаємозв'язку економічних і виробничих систем. Власне, визначення поняття «міжнародного інжинірингу» полягає у його розгляді як сукупності інтелектуальних видів діяльності на міжнародних ринках, метою яких є задоволення потреб споживачів у високоякісному продукті шляхом надання високотехнологічних інженерно-технічних послуг, що пов'язані із проектуванням, будівництвом, реконструкцією та введенням в експлуатацію промислових об'єктів, управлінських і консалтингових послуг та ноу-хау.

2. Аналіз генезису інжинірингових послуг у національних і міжнародних економічних системах виявив синергійний ефект, що відображається завдяки: а) відкритому й опосередкованому впливу інжинірингових послуг на технологічний та економічний розвиток країн; б) позитивній ролі у зростанні рівня інноваційного показника національного виробництва; в) діалектиці розвитку глобалізації та локалізації виробництва інжинірингових послуг; г) інтенсифікації процесів транснаціоналізації виробництва та створення можливостей для інжинірингових компаній країн, що розвиваються щодо виходу на міжнародні ринки; г) поглибленню фрагментації виробництва та розвитку виробничих ланцюгів створення доданої вартості

3. Глобалізація пов'язана з реінтеграцією економічної активності, що постійно змінюється, із трансформуючою просторово-часовою моделлю, що, зі свого боку, активізує значення інжинірингових послуг як невід'ємного елементу розвитку глобального ринку. Зазначені трансформації пов'язані з розвитком сучасної концепції інжинірингових послуг, що втілюються в ефективному управлінні потоками інформації щодо розробки та впровадження інновацій, матеріально-виробничими витратами, проектуванням, виробництвом і реалізацією. Одним з основних факторів розвитку інжинірингових послуг можна вважати стратегію диверсифікації економічної діяльності на основі принципу глокалізації, що посилює конкуренцію і

стимулює інжинірингові фірми шукати нові моделі надання унікальних технологічних послуг, які, зі свого боку, трансформують глобальний ринок.

4. В умовах економічної глобалізації та нових викликів розвитку світовому господарству фрагментація виробництва, або глобальні ланцюги вартості, є одним з найважливіших факторів, що визначає тенденції розвитку міжнародного ринку інжинірингових послуг. Формування ефективної системи відносин між елементами виробничої мережі інжинірингових послуг відбувається в умовах зміни виробничої парадигми, а саме поєднання матриць «локальне проектування – глобальне виробництво» і «глобальне проектування – локальне виробництво». Глобальний ланцюг вартості містить повний спектр заходів, якими інжинірингові фірми зобов'язуються вивести продукт або послугу від її концепції до кінцевого споживання клієнтом. Зазначені заходи передбачають проектування, будівництво, виробництво, маркетинг і підтримку. Інжинірингові компанії дедалі частіше купують, виробляють, продають й експортують послуги як інтегровані або супутні елементи виробничого процесу. Допоміжні послуги в ГВМ (будівництво, зв'язок, страхування, фінанси, ІТ-інжиніринг та інші бізнес-послуги) підтримують створення цільових ланцюгів як продукції, так й інжинірингових послуг.

5. Дослідження тенденцій розвитку міжнародного ринку інжинірингу свідчить про те, що індустрія інжинірингових послуг переросла межі національних економік, і на сучасному етапі триває процес формування глобальної інжинірингової інфраструктури. Основними трендами розвитку глобального ринку інжинірингових послуг є: а) активний процес злиттів і поглинань, що проектується на підвищення рівня транснаціоналізації інжинірингової сфери; б) інноваційність інжинірингової діяльності; в) діджиталізація інфраструктури інжинірингу і розвиток ІТ-інжинірингу; г) розвиток нових бізнес-моделей для надання інжинірингових послуг, що включають операції на ринках аутсорсингу; д) зростаючий попит на інжинірингові послуги з боку держави; е) процес уніфікації та поширення загальних стандартів інжинірингових послуг.

6. Глобалізація та регіоналізація світових ринків факторів виробництва, товарів і послуг, посилення конкуренції, фрагментація виробництва та зростаючі вимоги клієнтів до якості інжинірингових послуг активізували розвиток практики аутсорсингу. Перевагами міжнародного аутсорсингу у сфері інжинірингових послуг є: а) економія ресурсів, б) зростання ефективності управління активами, в) створення мережі дистрибуції продукції, г) швидке реагування на вимоги клієнтів, д) вивільнення капітальних вкладень і гнучкість ланцюга поставок. Основний недолік від участі в аутсорсинговій діяльності для інжинірингових компаній – низький рівень контролю обраних посередників у цільовій країні.

7. До основних моделей управління міжнародних інжинірингових компаній належать такі: а) горизонтальне – управління окремими проектами, до реалізації яких залучають людські й інші ресурси різних підрозділів компанії; б) вертикальне –

управління функціональними і лінійними структурними підрозділами; в) матричне управління – як побудова фірми у двох організаційних напрямках (вертикальний і горизонтальний); г) змішана (гібридна) структура управління, де одночасно з акцентом на певний географічний регіон функції налаштовані на структурні зв'язки територіального типу; д) регіональна структура, що часто супроводжується еволюцією організаційних структур, викликаних географічною експансією в різні країни; ж) глобально-орієнтована регіональна структура, що спирається на дивізійну структуру; з) функціональна структура, що базується на бізнес-процесах і дає можливість реалізовувати стратегічні завдання компанії зі створенням додаткової вартості на кожному етапі діяльності (т. зв. підхід «value chain»).

8. Управління ризиками в інжиніринговій діяльності є важливою складовою процесів економічної активності міжнародних корпорацій. Концепція політики мінімізації ризиків поділяє її на три послідовні етапи, а саме: 1) оцінка ризику, що передбачає прогнозування ймовірності та наслідків ризиків; 2) управління ризиком, що полягає у виборі та реалізації стратегій управління ризиками; 3) повторний аналіз ризиків або оцінка ефективності ухвалених рішень. Стратегія управління ризиками має на меті мінімізацію впливу невизначеності на результати інжинірингової діяльності завдяки: а) уникненню альтернативних витрат; б) ухилянню від прямих витрат; в) запровадженню запобіжних заходів, що зіставні з ризиками. Найвагомішими альтернативними стратегіями управління ризиками в діяльності міжнародних інжинірингових компаній є: а) залучення підрядника (прийняти ризик); б) залучення підрядника, зберігаючи контроль над бізнес-процесами (пом'якшити ризик); в) надання послуги самостійно (уникнути ризику, пов'язаного із залученням підрядників).

9. Найефективнішою стратегією розвитку вітчизняної інжинірингової індустрії є участь українських інжинірингових компаній в аутсорсинговій діяльності, завдяки якій відбувається: а) отримання результатів бізнес-процесів зовнішніми силами; б) можливість залучення компетентних фахівців, що здатні професійно вирішувати вузькоспеціалізовані завдання; в) економія грошових ресурсів за рахунок скорочення штату; г) можливість концентрації на головних напрямках діяльності; д) підвищення ефективності діяльності.

10. Економіко-математична модель прогнозу реалізації обсягів інжинірингових послуг в Україні до 2029 р. демонструє, що у зазначений період сектор інжинірингових послуг продемонструє стабільне зростання на рівні 20,6 % щороку; б) обсяг реалізованих послуг у 2029 р. досягне майже 2, 3 млрд США; в) з огляду на значні промислові можливості України, залучення інжинірингових послуг для потреб виробництва, з урахуванням їхньої інноваційної ролі і цінових переваг, може стати перспективним напрямом розвитку зовнішньоекономічної експансії українських інжинірингових компаній на світовому ринку.

11. Проведений компаративний аналіз інституційного рівня розвитку ринку інжинірингових послуг України дав можливість визначити основні напрями розвитку сектору, а саме: а) подолання недостатнього рівня підготовленості національної економіки до системної внутрішньої і зовнішньої інтеграції; б) запуск єдиної системи оцінки розвитку інтеграційних процесів інжинірингу в національній економіці; в) поліпшення інфраструктури, особливу увагу приділяючи транспортним системам і дорогам, ураховуючи, що ефективність процесу міжнародної економічної інтеграції залежить від рівня розвитку інфраструктури; г) проведення інституційних реформ з метою підвищення інвестиційної привабливості економіки України; д) здійснення ефективних реформ щодо поліпшення бізнес-клімату та кардинальної боротьби з корупцією.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. *Ковтун Є. І., Заблоцька Р. О.* Особливості диверсифікації інжинірингових послуг на глобальному ринку та інтеграція українських компаній в умовах глобалізації // Institutional development mechanisms of the financial system of the national economy: collective monograph. Ed. by Prof. Dr. Badri Gechbaia. Batumi: Publishing House "Kalmosani", 2020. Batum, Georgia. P. 67-80. (0,82 авт. арк.)

Статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних:

2. *Ковтун Є.І., Заблоцька Р.О.* Види і фактори формування винагород у сфері інжинірингових послуг // Актуальні проблеми міжнародних відносин. К.: КНУ ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. Випуск 133. 2017. С. 124-132. (0,5 авт. арк.)

Статті в електронних фахових виданнях України:

3. *Ковтун Є.І.* Фрагментація інжинірингових послуг в стратегії міжнародних корпорацій // Міжнародні Відносини, Серія «Економічні науки», №11, 2017. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3197 (0,23 авт. арк.)

Статті в іноземних виданнях :

4. *Kovtun E., Zablotskaya R.* Integration of Ukrainian companies in the global market of engineering services. // Innovative Economics and Management, Batumi, Georgia. 2019. Vol. VI, №3. P. 16-25. (0,73 авт. арк.)

5. *Kovtun Evgeniy.* International companies' entry into global markets of engineering services // East European Scientific Journal, 2019, Vol. 49, Issue 4. Warszawa, P. 26-30 (0,4 авт. арк.)

Статті в інших виданнях:

6. *Ковтун Є.І.* Основні види операційної діяльності в консультативному інжинірингу // Збірник статей учасників чотирнадцятої всеукраїнської практично-пізнавальної конференції "Наукова думка сучасності і майбутнього". Дніпро, 2017. С. 54-57. (0,3 авт. арк.)

7. *Ковтун Е.И.* Риски выхода международных компаний на глобальные рынки инжиниринговых услуг и роль корпоративного управления. // Электронный депозитарий научных изданий. Белорусский Институт Системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы. 2018. URL: <http://depositary.belisa.org.by/EDNI/Deposits/Details.aspx?Id=533> (0,5 авт. арк.)

Тези наукових доповідей:

8. *Ковтун Є.І.* Економічні аспекти нових технологій управління і участь міжнародних інжинірингових компаній на глобальному ринку // Двадцять перші економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Львів, 2017. С. 91-94. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2051/> (0,41 авт. арк.)

9. *Ковтун Є.І.* Значення і роль тендерів на міжнародному ринку інжинірингових послуг // Економічна наукова інтернет-конференція "Досягнення і проблеми сучасної економічної науки": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2017. С. 75-77 URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2511/> (0,18 авт. арк.)

10. *Ковтун Є.І.* Аналітика корупції сфери інжинірингу та заходи її запобігання // Міжнародна наукова інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 42)" / Збірник тез доповідей: випуск 42 (м. Тернопіль, 16 жовтня 2019 р.). – Тернопіль. – 2019. С. 54-58. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/arhiv-konferenciy/arhiv-konferenciy16-10-2019> (0,21 авт. арк.)

11. *Ковтун Є.І.* Стан і розвиток корпоративного управління в Україні / Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми міжнародних відносин», 24 жовтня 2019 року. Міжнародні Відносини: Серія «Економічні науки» С. 134-138 (0,18 авт. арк.) URL: <http://www.iir.edu.ua/uploads/files/%D0%90%D0%9F%D0%9C%D0%92%202019%20new.pdf>

12. *Kovtun Evgeniy.* State and development of corporate governance in the Ukraine // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування «Світ економічної науки. Випуск 17»: - Тернопіль, 2019. С. 7-9. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/3171/> (0,14 авт. арк.)

АНОТАЦІЯ

Ковтун Є.І. Детермінанти диверсифікації діяльності інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 — світове господарство і міжнародні економічні відносини — Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, Київ, 2021.

В дисертації проведено дослідження теоретико-методологічних концепцій розвитку інжинірингових послуг в умовах трансформації світового господарства, розробленні й обґрунтуванні рекомендації щодо механізму диверсифікації та інтеграції сектору інжинірингових послуг України у глобальний ринок послуг. Здійснено дослідження генезу сучасних систем інжинірингу в умовах глобалізації та фрагментації економічної діяльності. Представлено математичну модель на основі методу найменших квадратів для аналізу участі інжинірингових компаній в економіці України та прогнозу ступеня і можливості зростання інжинірингових послуг на найближчі десять років. Виконаний компаративний аналіз сучасного стану та рівня розвитку ринку інжинірингових послуг України, та визначено основні напрямки розвитку. Обґрунтовано, що створення ефективної інжинірингової інфраструктури й уніфікованих інститутів стандартизації істотно посилює конкурентні можливості України у виробництві та реалізації інжинірингових послуг на національному, регіональних і міжнародних ринках.

Ключові слова: інжинірингові послуги, глобальні виробничі мережі, міжнародні компанії, ризики, інжиніринговий аутсорсинг, диверсифікація.

АННОТАЦІЯ

Ковтун Е.И. Детерминанты диверсификации деятельности инжиниринговых компаний на глобальном рынке услуг. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 - мировое хозяйство и международные экономические отношения — Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко Министерства образования и науки Украины, Киев, 2021.

В диссертации проведено исследование теоретико-методологических концепций развития инжиниринговых услуг в условиях трансформации мирового хозяйства, разработки и обоснования рекомендации относительно механизма диверсификации и интеграции сектора инжиниринговых услуг Украины в глобальный рынок услуг. Проведено исследование генезиса современных систем инжиниринга в условиях глобализации и фрагментации экономической деятельности. Представлена математическая модель на основе метода наименьших квадратов для анализа участия инжиниринговых компаний в экономике Украины и прогноза степени и возможности роста инжиниринговых услуг на ближайшие десять лет. Выполнен компаративный анализ современного состояния и уровня развития рынка инжиниринговых услуг Украины и определены основные направления развития сектора. Обосновано, что создание эффективной инжиниринговой инфраструктуры и унифицированных институтов стандартизации существенно усиливает конкурентные возможности Украины в производстве и реализации инжиниринговых услуг на национальном, региональных и международных рынках.

Ключевые слова: инжиниринговые услуги, глобальные производственные сети, международные компании, риски, инжиниринговый аутсорсинг, диверсификация.

SUMMARY

E. I. Kovtun Determinants of diversification of activities of engineering companies in global market of services. - Qualifying scientific work as a manuscript.

The Dissertation submitted in fulfillment of the requirements for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences on specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – The Institute of International Relations of Kyiv Taras Shevchenko University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2021.

The dissertation research consists of an introduction, 3 chapters, a conclusion and a list of references. The dissertation conducted a study of theoretical and methodological concepts of the development of engineering services in the conditions of transformation of the world economy, the comprehensive disclosure of the process of modification of international strategies of engineering companies, developing and substantiating practical recommendations for the mechanism of diversification and integration of the sector of engineering services of Ukraine into the global market. On the basis of methodological principles, a study of the genesis of modern engineering systems in the conditions of globalization and fragmentation of economic activity was carried out. It is proved that determinants of the modern development of the international market of engineering services are: a) introduction of the latest technologies; b) digitization and introduction of information and communication platforms of a single information space; c) obtaining online access to engineering projects and international provision markets; d) a competitive information base of the experience and the availability of specialists with the relevant engineering experience and special qualifications; e) technological price competition. Also, the author presents a mathematical model based on the level of least squares analysis of the participation of engineering companies in the economy of Ukraine and the forecast of the degree and possibility of growth of engineering services for the next ten years. The author was determined that moving factors of more intensive development of the engineering services market can be: a) investing in the development of engineering and engineering infrastructure; b) the formation of a clear legislative framework; c) focus on export, d) innovation in the field of engineering, e) inter-sectoral exchange of experience; e) price competition. The author performed a comparative analysis of the current state and the level of development of the engineering services market of Ukraine, which made it possible to identify the main directions of the development of the engineering services sector in Ukraine.

Key words: engineering services, global production networks, international companies, risks, engineering outsourcing, diversification.